

A Magyar Köztársaság nevében!

A Fővárosi Ítéltábla a Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Nagy Péter ügyvéd, (1126 Budapest, Ugocsa u. 4/b.) által képviselt I. r. és II. r. felpereseknek az Oppenheim Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Éles Tamás ügyvéd és dr. Fejes Gábor ügyvéd, 1053 Budapest, Károlyi M. út 12.) által képviselt I. r., a Burai-Kovács és Partnerei Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Burai-Kovács János ügyvéd, 1062 Budapest, Andrássy út 100.) által képviselt II. r. és a Balogh és Medveczky Ügyvédi Iroda (ügyintéző dr. Balogh Ákos ügyvéd, 1026 Budapest, Pasaréti út 18.) által képviselt III. r. alperesek elleni kártérítés iránti perében a Fővárosi Bíróság 2008. október 31-én kelt, 2008. december 3-án a 34. sorszámú kiegészítő ítélettel kiegészített 15.G.40.288/2008/29. számú részítése ellen a felperesek által előterjesztett fellebbezés folytán - zárt tárgyaláson - meghozta az alábbi

részítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét a per főtárgya tekintetben helybenhagyja,
a részítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését részben megváltoztatja,
a II. r. felperes perköltség fizetésére kötelezését mellőzi,
az I. r. alperesnek fizetendő perköltség összegét 231.525.000 (kettőszázharmincegymillió-ötszázhuszonötezer) forintban, a II. r. és a III. r. alperesek részére fizetendő perköltség összegét 230.850.000-230.850.000 (kettőszázharmincmillió-nyolcszázötvenezer-kettőszázharmincmillió-nyolcszázötvenezer) forintban állapítja meg.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. r. és a III. r. alperesnek 10.000.000-10.000.000 (tízmillió - tízmillió) forint, továbbá a II. r. alperesnek 5.000.000 (ötmillió) forint másodfokú perköltséget.

A részítelet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A cégjegyzékbe 1988. július 25-én 2.229.500.000. forint alaptőkével bejegyzett (a továbbiakban: Bank) alaptőkéje 1995. év végére 16.450.390.000 forintra nőtt. A cégnyilvántartás adatai szerint 1994. május 11-től 1997. július 11-ig a III. r. alperes 1997. július 11-től 1998. december 31-ig pedig az I. r. alperes volt a Bank választott könyvvizsgálója.

A Bankkal 1995. szeptember 14-én megkötött megbízási szerződés alapján a III. r. alperes mint könyvvizsgáló feladatát képezte a Bank által készített konszolidált és nem konszolidált éves beszámoló magyar jogszabályok szerinti felülvizsgálata és hitelesítése.

Az 1995. december 31-i időpontra készült nem konszolidált éves beszámolóra a III. r. alperes 1996. február 20-án korlátozásmentes (tisztá) záradékot adott.

1996. júliusában és augusztusában II. r. alperes az Állami Bankfelügyelet (a továbbiakban Felügyelet) megbízásából helyszíni vizsgálatot folytatott a Banknál, az erről készült vizsgálati jelentésében pedig számos hiányosságot jelzett és a könyvvizsgálattal kapcsolatosan is kritikus észrevételeket tett. A vizsgálati jelentés alapján a Bankfelügyelet 1996. december 12-én meghozott 324/1996. számú határozatában azt is előírta, a bank könyvvizsgálója köteles a portfólió-rendezés során kialakult követelésállományt felülvizsgálni és megállapításait a Felügyeletnek megküldeni.

A III. r. alperes mint a Bank választott könyvvizsgálója az 1996. december 31-i nem konszolidált éves beszámolóra 1997. áprilisában korlátozásmentes könyvvizsgálói jelentést adott.

A Bank 1997. január 14-én megbízást adott II. r. alperesnek az 1996. évi nem konszolidált, valamint konszolidált éves beszámoló könyvvizsgálatára és könyvvizsgálói jelentés adására. A II. r. alperes az 1996. december 31-i beszámolóra 1997. április 29-én és 1997. május 29-én korlátozott záradékot tartalmazó jelentést adott.

A stabilizálásáról hozott 1040/1997(IV.29.), illetve 1074/1997.(VII.8.) Korm. határozatok alapján az állam - a bank részvényesei által adott viszontgarancia

mellett - 11.900.000.000 forint összegű kezességvállalással, az pedig 10.730.000.000 forint összegű vagyoncserével vállalt részt a bank stabilizálásában. A Bank 1997. május 30-i közgyűlése az alaptőke 7.104.000.000 forinttal történő felemeléséről döntött. A tőkeemelés során más befektetők mellett az 2.500.000.000 forint a 200.000.000 forint, a pedig 2.000.000.000 forint értékű részvényjegyzéssel részesedett.

Az 1997. július 11-ei közgyűlés az 1997. évre az I. r. alperest választotta a Bank könyvvizsgálójává. Feladatát képezte a Bank éves beszámolójának a magyar jogszabályok, illetőleg a nemzetközi könyvvizsgálati sztenderdek (ISA) szerinti vizsgálata.

Az 1997. szeptember 2-án kötelezte a bankot az 1997. évi első féléves auditált mérleg és eredmény-kimutatás benyújtására.

Az 1997. június 30-i mérleg és eredmény-kimutatást az I. r. alperes korlátozott záradékkal látta el.

Az I. r. alperes a Bank 1997. december 31-i nem konszolidált éves beszámolójáról 1998. április 9-én készített jelentést, amelyben figyelemfelhívásokat tett.

A pénzügyminiszter 1998. március 25-i előterjesztése alapján a kormány az 1048/1998.(IV.8.) számú és az azt módosító 1057/1998.(V.6.) számú határozatával döntött a Bank stabilizálásában való újabb részvételről.

A Bank 1998. április 10-i közgyűlése határozatot hozott az alaptőke 20 milliárd forinttal történő felemeléséről, új részvények ázsióval - 140 %-os árfolyamon - történő zártkörű kibocsátásával. Az alaptőke-emelés során a II. r. felperesi jogelőd, továbbá a per korábbi III. és VI. r. felperesei jegyezték részvényeket.

Az I. r. alperes 1998. május 10-én külön jelentést készített az részére, amelyben hiányosságokat nem jelzett.

1998. június 8-a és augusztus 10-e között a perben nem álló az megbízásából helyszíni felügyeleti vizsgálatot végzett a Banknál, amelynek során megállapította, a Bank 1997. december 31-i éves beszámolója számos lényeges hibát tartalmazott. E vizsgálati jelentés alapján az az 1998. július 31-én kelt 1426/1998. számú határozatával felügyeleti biztost és helyszíni ellenőroket rendelt ki a Bankhoz.

A Bank 1998. augusztus 7-i rendkívüli közgyűlésén elfogadta az I. r. alperes által 1998. július 16-án az ISA szerinti korlátozásra utaló korlátozott (hitelesítő) záradékkal ellátott, 9.740.000.000 veszteséget mutató 1997. december 31-i konszolidált éves beszámolót.

1998. augusztus 13-án a Bank megbízta az I. r. alperest az 1998. július 31-i mérleg és eredmény-kimutatás könyvvizsgálatával és hitelesítésével, amelyre az I. r. alperes 1998. október 19-én elutasító záradékot adott és kezdeményezte a Bank közgyűlésének összehívását. A Bank önrevíziót hajtott végre az 1997 évre vonatkozóan s elkészítette az 1997. december 31-i éves beszámoló módosítását. A módosított beszámolóra az I. r. alperes 1998. november 18-án elutasító záradékot adott és visszavonta az 1997. évi éves beszámolóhoz korábban adott hitelesítő záradékot.

A kormány 1155/1998.(XII.9.) számú határozatával a konszolidációjában való ismételt állami részvételtől döntött.

Ezt követően a Bank 1998. december 30-i közgyűlése a Bank alaptőkéjét 42.125.260.000 forintról 21.062.630 forintra, a 10.000 forint névértékű részvények névértékét pedig 5 forintra leszállította. A közgyűlés továbbá döntött az alaptőke 20.021.062.000 forintra történő felemeléséről 2.000.000 db 10.000 forint névértékű névre szóló törzsrészvény 760 %-os árfolyamon zártkörűen történő forgalomba hozatalával. Az I. r. felperes 1.736.843 db részvényt jegyzett melynek ellenében 132.000.000.000 forint értékű állampapír apportot teljesített, míg a II. r. felperes jogelődje 263.157 db részvény jegyzése ellenében 20.000.000.000 forint pénzbefizetést teljesített.

Az I. r. felperes, a II. r. felperesi jogelőd, továbbá öt pertársuk 2000. december 29-én előterjesztett keresetükben alpereseket kártérítés címén összesen 171.015.951.832 forint tőke és annak 1998. december 30-ától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata és a perköltség egyetemleges megfizetésére kérték kötelezni a Ptk. 318. és 339. §-a alapján. Kárukat, annak összegét a kereset mellékletét képező táblázatban munkálták ki, s azt egyrészt a Bank alaptőkéjének és ezáltal a részvények névértékének 1998. december 30-i leszállításából eredő értékvesztésben, másrészt - az I. r. és a II. r. felperesek esetében - az 1998. december 30-i tőkeemelés során az általuk átvett részvények névértéke és azok 760 %-os kibocsátási értékére teljesített vagyoni hozzájárulás különbözetében határozták meg. Egyebek mellett előadták, kárukat a könyvvizsgálati szabályokat és a nemzetközi szakmai sztenderdeket, valamint a Bank prudens működésével összefüggő könyvvizsgálati szabályokat megsértve félrevezető, a valóságot elfedő jelentéseikkel és tájékoztatási kötelezettségük sorozatos elmulasztásával az alperesek okozták.

A kereset jogalapjaként a Ptk. 318. §-án és 339. §-án túl az I. r. és a III. r. alperesekkel szemben az 1997. évi CXIV. törvény (Gt.) 41. § (2) bekezdése, az

1991. évi XVIII. törvény (Szvt.) 73. § (2) bekezdése, 74. § (1) és (2) bekezdése, a 46/1992.(III.13.) Korm. rendelet 1. § (1) és (2) bekezdése, továbbá az I. r. alperessel szemben az 1997. évi LV. törvény (Ktv.) 12. § (1) bekezdése, míg a II. r. alperessel szemben a 700., 1004., 1006. és 1007. témaszámú ISA előírások megsértésére hivatkoztak.

A III. r. alperesre nézve kiemelték, elmulasztotta kellően vizsgálni és értékelni a Bank hitelminősítését, a minősítés alapján szükséges kockázati céltartalék megképzését, nem tett eleget a Bankfelügyelettel és a társaság felügyelő bizottságával szembeni tájékoztatási kötelezettségének, valamint elmulasztotta a közgyűlés összehívását.

A II. r. alperes vonatkozásában azt emelték ki, szerződésszegő módon járt el a Bank 1996. évi nem konszolidált éves beszámolójának könyvvizsgálata során, az ISA előírásokat megsértve nem szerzett elfogadható szintű bizonyosságot a veszteség fedezetére képzett céltartalék megfelelő voltáról, nem állapította meg a megfelelő céltartalék összegét.

Az I. r. alperesre nézve azt hangsúlyozták, az 1997. június 30-i mérleg és eredmény-kimutatás, valamint az 1997. december 31-i nem konszolidált és konszolidált éves beszámolók illetve az 1997. december 31-i éves beszámoló önrevíziójának könyvvizsgálata, továbbá a folyamatos könyvvizsgálat során elmulasztotta megvizsgálni és értékelni a Banknál a prudens működés szabályainak betartását. Elmulasztotta a Bankfelügyelettel és a Bank felügyelő bizottságával szembeni tájékoztatási kötelezettségét, valamint a Bank által készített beszámoló súlyos hibáinak feltárását.

A felróhatóság körében felperesek állították, alperesek nem tanúsították az általában elvárható legnagyobb gondosságot, körültekintést. Nem éltek a rendelkezésükre álló lehetőségekkel, nem alkalmaztak megfelelő szakmai módszereket, eljárásokat amelyekkel a valós helyzetet feltárhatták volna.

Az alperesek magatartása és a kár közötti okozati összefüggést abban jelölték meg, felperesek az alperesek által záradékolt éves beszámolók adataiban bízva, abban a téves feltevésben szereztek részvényeket, illetőleg döntöttek a részvények megtartásáról, hogy a Bank privatizációja, a részvények tőzsdei bevezetése megvalósítható, a Bank csupán kisebb veszteségeket szenved el.

Az I. r. és a II. r. felperesek hivatkoztak arra is, a beszámolók adatai alapján döntöttek a tőkeemelésben való részvételükről, amelyből szükségszerűen következett a konszolidáció továbbvitele.

Előadták azt is, az alperesek közösen, egymás tevékenységéről tudva és egymás tevékenységéhez kapcsolódóan okozták a kárt, ezért az okozott kárt egyetemlegesen kötelesek megtéríteni.

Felperesek keresetük alátámasztására jelentős mennyiségű okiratmásolatot csatoltak. Indítványozták az alperesek kötelezését a munkapapírok valamint a management levelek csatolására. Szakértő kirendelését indítványozták a kár összegének megállapítására. 2002. március 13-án 35. sorszám alatt előterjesztett előkészítő iratukban a II. r. alperesi ellenkérelemben foglaltakra figyelemmel indítványozták, a kirendelendő szakértő a kár összegén túlmenően adjon választ arra is, „létezik-e előírás, vagy egyértelmű gyakorlat, ha igen milyen tartalommal arra nézve, hogy az IAS szerint készült és az ISA-knak megfelelően auditált éves

beszámoló milyen célt szolgál és milyen célt szolgál annak könyvvizsgálata, az ilyen beszámolóról adott független könyvvizsgálói jelentés mire használható, annak felhasználására ki jogosult, a könyvvizsgálói jelentés értelmezése minden esetben a könyvvizsgálóval folytatott külön konzultáció keretében történik-e. A szakértő továbbá abban a kérdésben is foglaljon állást, mely ISA-k alapján és hogyan kell helyesen értelmezni, illetve mi a szokásos értelme a II. r. alperes által a Bank 1996. évi, az IAS szerint készült „bank only” éves beszámolójára adott független könyvvizsgálói jelentés keresetlevél szerint kifogásolt tételeinek, valamint hogy az IAS szerint készült 1996. évi „bank only” éves beszámolóban és kiegészítő mellékletében foglaltakra és az ahhoz fűzött II. r. alperesi független könyvvizsgálói jelentésre tekintettel összességében mennyi volt a Bank negatív tőkéje (tőkehiánya)”.

A felperesek 2003. november 11-i beadványukban bejelentették, a részvények eladása, illetve „egyes engedményezett követelések behajtása” eredményeként a kár egy részében megtérült, az ezzel kapcsolatos keresetpontosítást és bizonyítási indítványt a „számítások elkészülte” után nyújtják be. További beadványt azonban felhívás ellenére sem terjesztettek elő.

A 2005. május 31-i tárgyaláson felperesek jogi képviselője a II-VII. r. felperesek perből történő elbocsátását kérte a követelések I. r. felperesre engedményezése folytán. Egyúttal perbeli nyilatkozatait fenntartva a kereset jogalapjára, annak fennálltára nézve közbenső ítélet hozatalát kérte.

A II. r. és a III. r. alperesek a felperesek perből történő elbocsátásához nem járultak hozzá, az I. r. alperes hozzájáruló nyilatkozatot tett.

Az alperesek érdemi ellenkérelme egyezően a kereset elutasítására irányult, a kereset jogalapját és összességűségét is vitatták. A Gt. 51. §-ának (5) bekezdésére hivatkozással állították, felperesek részvényesként a saját nevükben a könyvvizsgálókkal szemben nem érvényesíthetnek kártérítési igényt, nincs perbeli legitimációjuk. Előadták azt is, a Bank konszolidációjára jogszabályi rendelkezésekkel, kormányhatározatokkal, azaz közjogi aktusokkal került sor, az állam közhatalomként döntött a konszolidációról, így a jogviszonyok kívül esnek a Ptk. 1. § (1) bekezdésében írt polgári jogi jogviszonyok körén. Közjogi aktusból eredő kár pedig polgári jogi kártérítésként nem érvényesíthető.

Állították, a kereset a Ptk. 339.§-ában meghatározott feltételek hiányában is megalapozatlan. Könyvvizsgálói tevékenységük során a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jártak el, állítólagos jogellenes magatartásuk és a felperesek kára között okozati összefüggés nem áll fenn, illetve felperesek semmiféle bizonyítékot nem terjesztettek elő arra nézve, hogy az előadásuk szerinti veszteségeiket, káraikat eredményező döntések meghozatalára az alperes által készített könyvvizsgálói jelentések, záradékok alapján került sor. A per anyagává tett kormány előterjesztések, jelentések is az okozati összefüggés hiányát igazolják. Valamennyien vitatták továbbá, hogy a részvények névértékének leszállítása illetve a tőkeemelés során teljesített vagyoni hozzájárulás polgári jogi értelemben kárnak

minősülne. Ugyancsak vitatták a közös károkozást és egyetemleges felelősségüket is.

Az alperesi védekezéssel szemben felperesek hangsúlyozták, a részvények névértékének leszállítására illetve a tőkeemelésre nem közjogi aktussal, hanem a Bank közgyűlésének határozatával került sor.

Az elsőfokú bíróság a 2005. május 31-i tárgyaláson hozott végzésével az I. r. alperessel szemben a II-VII. r felpereseket elbocsátotta a perből.

Az elsőfokú bíróság 2005. május 31-én kelt 30.G.76.485/2000/76. számú közbenső és részítéletével megállapította, hogy a felpereseket ért kárért az I. r. alperes és az I. r. felperes egymás között 1/2-1/2 arányban felelősek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította és felpereseket a II. r. és a III. r. alperesek részére egyetemlegesen 400.000.000-400.000.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a Bank vagyonvesztése a részvényesekre is kihatott, ezért felperesek a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján érvényesíthetik kártérítési igényüket alperesekkel szemben. Ugyanakkor a II. r. alperes nem volt a Bank bejegyzett könyvvizsgálója, a Gt. szerinti felelőssége nem áll fenn, és ugyancsak megalapozatlan a III. r. alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelem is. Az I. r. alperes esetében azonban megállapítható volt, hogy a számviteli törvény és a könyvvizsgálatra vonatkozó nemzetközi sztenderdek rendelkezéseit is megszegte különösen azzal, hogy az 1997. december 31-i nem konszolidált mérlegre korlátozásmentes záradékot adott, ezért kártérítési felelősség terheli. Ugyanakkor az I. r. felperes azon közreható magatartása miatt, hogy az 1997. évi április 2-i kormány előterjesztésből, s II. r. alperes jelentéséből a mérlegelfogadó közgyűlés előtt ismerte a Bank pénzügyi helyzetét I. r. felperes és az I. r. alperes között 50-50 % arányú kármegosztást állapított meg.

A felperesek, valamint az I. r. alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla 2007. március 2-án kelt 16.Gf.40.371/2006/17. számú részítéletével az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének közbenső ítéleti rendelkezését hatályon kívül helyezte, részítéleti rendelkezését ítéletnek tekintette, s azt a részvény névértékcsökkenésből eredő kárigény vonatkozásában - a perköltségre is kiterjedően - részben megváltoztatta, a keresetet e körben az I. r. alperessel szemben is elutasította. Egyebekben - a konszolidációs kárigény tekintetében - az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. Az elbírált rész tekintetében felpereseket az alperesek részére kötelezte a perköltség megfizetésére, rendelkezett a le nem rótt kereseti valamint fellebbezési eljárási részilletékek megfizetéséről. A hatályon kívül helyezett rész tekintetében megállapította a felmerült költségeket.

A határozat indokolása szerint felperesek kétféle elemből álló kárigényt érvényesítettek, egyrészt a részvények névértékének csökkenésében megnyilvánuló vagyонvesztést, másrészt - az I. r. és II. r. felperesek - a Bank konszolidációjában 1998. decemberében való részvételük miatt bekövetkezett kárukat. Felperesek mint részvényesek a Ptk. 339. §-a alapján a saját vagyонukban bekövetkezett értékcsökkenést perben érvényesíthetik az alperesekkel szemben, ezért a perbeli legitimációjuk hiányára való alperesi hivatkozás alaptalan.

A névértékcsökkenésben megnyilvánuló vagyонvesztés vonatkozásában a Fővárosi Ítéltábla arra a jogi álláspontra helyezkedett, önmagában az 1998. december 30-i alaptőke leszállítás, részvény névértékcsökkenés a keresetben írt módon a felperesek vagyонában értékcsökkenést és ezáltal kárt nem okozott, kár hiányában pedig az alperesek névértékcsökkenéssel kapcsolatos kárfelelőssége nem állapítható meg, ezért e körben az I. r. alperessel szemben is a kereset elutasításának volt helye. A tőkeemeléssel összefüggő, „konszolidációs kárigényre” nézve rámutatott, az elsőfokú bíróság ítéletéből nem állapítható meg, hogy az általa csupán összegszerűségében megjelölt „132.000.421.105 forint kár” vonatkozásában milyen indokból, miként, e kárt milyen jellegű kárnak tekintve hozta meg határozatát, így az indokolás nem tér ki e tekintetben az alperesek keresethatósági jog körében kifejtett előadására, illetve a kár „minősítésére” - a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti vizsgálatára, illetve meghatározására - sem. Ezért e kereseti követelésre nézve az elsőfokú bíróság határozatát valamennyi alperes tekintetében megalapozatlannak kell tekinteni s e körben szükséges az első fokú eljárás megismétlése. A megismételt eljárásra előírta, az elsőfokú bíróságnak a tőkeemeléssel összefüggő kereseti követelés tekintetében a fentiek figyelembe vételével kell állást foglalnia és határozatát e körben is megfelelően indokolnia szükséges.

A Fővárosi Ítéltábla jogerős részítéletét a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság 2008. január 15-én kelt Gfv.IX.30.458/2007/9. számú részítéletével - nem érintve annak hatályon kívül helyező részét - hatályában fenntartotta. Rámutatott, a könyvvizsgáló feladatait szerződéses jogviszonyban látja el, szerepe azonban túlmutat a kötelmi jogviszony keretein, működéséhez közbizalom fűződik, a keresetet tehát érdemben a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében írt feltételek vizsgálatával kellett elbírálni. A továbbiakban rögzítve, felperesek a részvény névértékcsökkenésből eredő károkat számítás útján határozták meg, bizonyítási indítványuk csak a konszolidációval kapcsolatos elszenvedett kár összetevőire, illetve összegére vonatkozott, a jogerős részítéletben foglaltakat elfogadva a névértékcsökkenésből eredő kárt nem látta fennállónak. A károkozás mint jogi tény deliktuáris kötelmet hoz létre a károkozó és a károsult között, ezért a felpereseken nem lehet úgy tekinteni, mint akik a vitában jogilag nem érdekeltek.

A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság az első - 2007. október 17-i - tárgyalásra szóló 2. sorszámú idéző végzéssel és 5. sorszámú végzésével felhívta az I. r. felperest, a tőkeemeléssel összefüggő

kárigény vonatkozásában pontosítsa keresetét, fejtse ki, hogy a tőkeemeléssel kapcsolatban hogyan keletkezett saját vagyonában a Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti értékcsökkenés; határozza meg ezen értékcsökkenés pontos időpontját, összegét; jelölje meg a tőkeemeléshez szükséges - saját vagyonából történő - vagyoni hozzájárulás részvényesi kötelezettségét, vagy kötelezettség hiányában tárja elő annak okát, hogy mint részvényes, milyen okból biztosította a tőkeemeléshez szükséges vagyoni hozzájárulást; (2. sorszámú végzés) adja elő azokat a tényeket, amelyekből megállapítható, hogy károsodása valóban az alperesek „hibás teljesítéséből” fakadt; továbbá jelölje meg azon bizonyítékait, amelyekből megállapítható, hogy a fentiekkel összefüggésben valóban bekövetkezett károsodása a pontosított marasztalási keresetben megnevezett összegben. (5. sorszámú végzés)

Az I. r. felperes a felhívásra 2007. július 25-én előterjesztett 8. sorszámú beadványában áttekintést adott a könyvvizsgálat céljáról, a könyvvizsgáló szerepéről s utalva arra „korábbi perbeli nyilatkozatait fenntartja” összegezte az alperesek károkozó magatartására nézve tett előadásait.

Az alaptőke-leszállítás és a konszolidáció szükségessége körében egyebek mellett kifejtette, a bank tulajdonosainak, így neki is mind az alaptőke leszállításánál, mind a konszolidáció elhatározásakor azt kellett mérlegelni, hogy a magánszemélyek és jogi személyek-nél elhelyezett befektetéseit „lenullázva” csődbe engedik a bankot, vagy „saját zsebükből” több tízmilliárd forinttal feltőkésítik. Azt is mérlegelnie kellett továbbá, hogy a döntéssel, mint állam és egyben részvényes, mint magánjogi jogalany milyen üzenetet küld a piac, így különösen a külföldi befektetők felé, továbbá, hogy a bank csődje esetén meginduló csődspirál rendkívül megnövelte volna az országgockázatot, ami nem volt megengedhető. A részvényeseknek, így különösen az államnak az adott helyzetben nem maradt más választása, mint a bank tőkeszerkezetének rendezése és pénzügyi helyzetének konszolidálása, figyelemmel arra is, hogy befektető bevonására a bank vagyoni helyzetére tekintettel nem volt lehetőség. A bank továbbműködtetésének elhatározását követően pedig a tőkeszerkezet rendezése és a pénzügyi helyzet konszolidálása már a bank s a részvényesek számára jogszabályi kötelezettség volt, figyelemmel az időközben hatályba lépett Hpt. tőkemegfelelési mutatóra vonatkozó rendelkezéseire.

Az okozati összefüggésre nézve állította, amennyiben alperesek jelentésükben a bank valós helyzetét mutatták volna be és a rájuk irányadó előírásoknak megfelelően a részvényeseket tájékoztatták volna a bank valós helyzetéről, az 1998. december 30-i közgyűlésen elrendelt 152.000.000.000 forint értékű konszolidációra nem lett volna szükség, a valós helyzet ismeretében a részvényesek még időben meghozhatták volna azokat az intézkedéseket, amelyekkel az ilyen összegű konszolidáció elkerülhető lett volna. A vagyonban beállt értékcsökkenés ténykérdés, amely a befizetési kötelezettség teljesítésével megtörtént, az a körülmény pedig, hogy az állam egyéb jogviszonyokban, mint közjogi jogalany vesz részt, nem teszi kizárttá azt, hogy részvényesként az alperesek felróható magatartása miatt őt ért kár megtérítését követelje.

2007. október 10-én I. r. felperes „a kereset pontosítás körében” 10/F/62. alatt az alperesek-vel kapcsolatos tevékenységéről pénzügyi minősítéssel rendelkező bejegyzett könyvvizsgáló, igazságügyi szakértő és pénzügyi minősítéssel rendelkező bejegyzett könyvvizsgáló által készített terjedelmes, okirati mellékleteket is tartalmazó szakvéleményt csatolt. A szakvélemény az alperesek által a-nél végzett könyvvizsgálói tevékenység részletes értékelése, elemzése mellett rögzíti azt is, hogy a Bank vagyonvesztése folytán 152 milliárd forint összegű pótlása vált szükségessé, a Bank működésének megőrzése és a pénzügyi tőkekövetelmény megfelelés érdekében. Amennyiben a hibák a könyvvizsgálat során feltárássra kerültek volna, akkor hamarabb kiderült volna, hogy a Bank működése már 1995-től kezdődően nem felelt meg a banki működést szabályozó jogszabályoknak és a tulajdonosoknak hamarabb lehetőségük lett volna a szabályszerű működés helyreállítására, így a jövőbeni veszteségek minimalizálására.

Alperesek a jelentős hibákat tartalmazó beszámolók ellenjegyzésével hozzájárultak a veszteségek eltitkolásához, a pénzügyi kimutatások további manipulálásához, a részvényesek jelentős megtévesztéséhez, ezáltal a részvényeseket ért 2007. szeptember 3-án 310.788 Mft. összegben fennálló, kár okozásához, a jogellenes működés elfedéséhez”. A kérelem összecszerűsége körében az okirat rögzíti, felperesek vagyonában a bank tőkeemelésére befizetett, illetve a bank gazdálkodása miatt elvesztett (a bank által atól beváltott garancia) összeg és a 2003. októberében értékesített részvényekért kapott ellenérték figyelembevételével kizárólag a pénzáramok alapján 2007. szeptember 3-án 310.788.000.000 forint (jelen értékre nem korrigált értéken 144.722.000.000 forint) pénzügyi (veszteség, értékcsökkenés, kár) mutatható ki.

A szakvélemény továbbá egyebek mellett tartalmazza azt is, jól megszervezett, kockázatelemzésen alapuló és megfelelően végrehajtott könyvvizsgálat eredményei alapján a könyvvizsgálóknak tudomása kellett legyen a bank vezetése által készített pénzügyi kimutatásokban lévő jelentős hibákról, valamint a bank pénzügyi folyamatainak rendszerhibáiról.

A 2007. október 17-én megtartott tárgyaláson az I. r. felperes összecszerűségében módosította keresetét alpereseket 152.000.000.000 forint és 1998. december 30-tól járó törvényes mértékű késedelmi kamata egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni arra is utalva, a megismételt eljárásban korábban csatolt szakértői véleményben foglaltakra tekintettel a kár összege még változhat. Úgy nyilatkozott továbbá, a szakvélemény csatolására azért került sor, mert „a jelen keresettel érvényesített jog egyes kérdései szakkérdésnek minősülnek”.

Alperesek nem fogadták el a felperes által benyújtott szakvéleményt, vitatták megalapozottságát, illetve készítőinek elfogulatlanságát. Állították, a szakvélemény csakis, mint a felperesek előadása vehető figyelembe.

Az elsőfokú bíróság a 2007. október 17-i tárgyaláson meghozott és kihirdetett 12. sorszámú végzésével a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján tájékoztatta felpereseket, őket terheli annak bizonyítása, hogy alperesek a könyvvizsgálati szabályokat és nemzetközi szakmai standardokat, valamint a bank prudens működésével összefüggő könyvvizsgálati szabályokat megsértve folytattak tevékenységet anél, jelentéseik nem fedték a valóságot, a valóságnak megfelelő jelentés esetén nem lett volna szükség tőkeemelésre. Ezen tények vizsgálatához szükséges szakértelemmel a bíróság nem rendelkezik, ezért megállapításukhoz és megítélésükhöz szakértő kirendelése szükséges. Egyúttal a Pp. 141. § (6) bekezdésében foglalt jogkövetkezményekre utalva felhívta felpereseket, további bizonyítási indítványait ennek figyelembevételével 90 napon belül terjesszék elő.

(A végzésben biztosított 90 napos határidő 2008. január 15-én, keddi napon járt le.)

A felperesi jogi képviselő 2008. január 16-án benyújtott beadványában a 12. sorszámú végzésben foglalt 90 napos határidő meghosszabbítását kérte arra hivatkozással, a Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság 2008. január 15-én meghozott határozatával hatályában fenntartotta a perben született jogerős másodfokú részítéletet, továbbá a megismételt első fokú eljárásban is lényeges kérdésekre nézve is megállapításokat tett. A határidőt a Legfelsőbb Bíróság határozatában részére történő kézbesítésétől számított 30 napban kérte megállapítani.

Az elsőfokú bíróság 2008. január 25-én meghozott 15.G.40.481/2007/15. számú végzésével megállapította, hogy az eljárás 2007. december 31. napjával az felperes megszűnése következtében félbeszakadt. A végzést a felperesi jogi képviselőnek 2008. február 1-jén kézbesítették.

Utóbb, 2008. február 26-án korábbi végzését megváltoztatva az elsőfokú bíróság 15.G.40.288/2008/2. számú végzésével az eljárásnak a II. r. felperessel szembeni félbeszakadását állapította meg. E végzés kézbesítésére a felperesi jogi képviselő részére 2008. március 5-én került sor.

Ezt követően az elsőfokú bíróság 2008. március 17-én meghozott végzésével elutasította a felperes határidő meghosszabbítása iránt előterjesztett kérelmét. A végzést a felperesi jogi képviselő 2008. március 28-án vette át.

Az I. r. felperes 2008. április 1-jén összecszerűségében pontosította (leszállította) keresetét. Az alpereseket elsődlegesen 152.000.000.000 forint konszolidációs kárnak az 1999-2003. között összesen 102,718 milliárd forint megtérüléssel

csökkentett összege és annak 2003. október 20. napjára számolt értéke, mint tőke, valamint 2003. október 20. napjától járó törvényes kamata, másodlagosan 152.000.000.000 forint konszolidációs kár tőke és annak 1998. december 30. napjától járó törvényes kamata, 1999-2003. között összesen 102,718 milliárd forint, elsősorban a kamatra elszámolt megtérüléssel csökkentett összege, valamint az 50.000.000.000 forint pertárgyérték 1 %^{oo}-e+áfa perköltség egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni.

Változatlanul hangsúlyozta, keresetösségi joga fennáll, utalt arra is, az alperesi jogellenes magatartások együtt okozták a Bank és ezáltal a részvényesek vagyonszerzését, valamint azt, hogy az államnak közvetlenül, illetve a korábbi II. r. felperes útján a kárenyhítés érdekében konszolidálnia kellett a Bankot (konszolidációs kár) és miután mindkét kár ugyanarra a jogellenes alperesi magatartásra vezethető vissza, amely alperesi jogellenes magatartásokat, valamint a köztük és a konszolidációs károk közötti okozati összefüggést az alapeljárásban született első fokú ítélet megállapította, az ítélet ezen rendelkezéseit a Fővárosi Ítéltábla, és a Legfelsőbb Bíróság, érintetlenül hagyta, így az ítélt dolog. A Fővárosi Ítéltábla továbbá határozatában a konszolidációs kár tekintetében az okozati összefüggés körén belül is szűkítette a vizsgálandó kérdések körét.

A konszolidációs kár mibenlétére nézve úgy nyilatkozott, e körben fenntartja a keresetlevelében és korábbi beadványaiban foglaltakat, míg a kár számítását a megismételt eljárásban csatolt szakértői vélemény tartalmazza.

Egyebekben „az alapeljárásban tett bizonyítási indítványait változatlanul fenntartotta,” utalva arra is, „a korábban előterjesztett bizonyítékokon túl a konszolidációs kár kiszámítására nézve szakvéleményt csatolt”.

A 2008. április 4-i tárgyaláson az I. r. felperes úgy nyilatkozott, az eljárás során tett bizonyítási indítványait fenntartva kéri az alperesi munkapapírok, management levelek kiadását, a korábbi vezetői ellen folytatott büntető eljárásban született ítélet beszerzését és változatlanul fenntartja a kár összegére nézve szakértő kirendelése iránt előterjesztett bizonyítási indítványát azzal, hogy „az alapeljárásban 35. sorszámú beadványában foglalt szakértő kijelölésére irányuló indítványt nem csak az összegszerűség, hanem az ott megjelölt egyéb kérdések vonatkozásában is fenntartja”.

Az I. r. felperes 2008. május 21-én előterjesztett beadványában szakértőként a t, illetve az kérte kirendelni. Egyúttal a szakértő részére a következő kérdés feltételét indítványozta: a szakértő munkálja ki a konszolidációt végrehajtóot illetve annak egyes intézményeit ért kár összegét különös figyelemmel a megbízásából készített vizsgálati jelentésére, az 9934. számú jelentésére valamint a megismételt eljárásban becsatolt igazságügyi szakértői véleményre.

Az alperesek továbbra is a kereset elutasítását kérték.

Mindenek előtt arra hivatkoztak, I. r. felperes a számára biztosított határidőn belül nem tett eleget az elsőfokú bíróság 2007. október 17-én kelt azon végzésében foglaltaknak, amelyben az általa bizonyítandó, a jogalap körébe tartozó körülmények és a bizonyítás módjának - szakértői bizonyítás - megjelölésével a Pp. 141.§ (6) bekezdésében foglalt jogkövetkezményekre történt figyelmeztetéssel, azaz mellőzés terhe mellett felhívta további bizonyítási indítványai előterjesztésére. Felperesek a korábbi eljárás során kizárólag a kárösszeg megállapítására és a II. r. alperes magatartására nézve előadott tények bizonyítására indítványozták szakértő kirendelését, ezen bizonyítási indítványoknak azonban nem képezte tárgyát sem a kár és az alperesi magatartások közötti okozati összefüggés, sem az I. r. és a III. r. alperes magatartása előírásoknak megfelelő voltának vizsgálata. Ily módon pedig azon felperesi nyilatkozat, amellyel fenntartotta korábbi bizonyítási indítványait, nem értékelhető a bíróság felhívásában foglaltak szerinti bizonyítási indítványként.

A felperesi mulasztást az eljárás félbeszakadásának megállapítása sem teszi menthetővé, tekintettel arra, hogy az I. r. felperes tekintetében az eljárás nem szakadt félbe, továbbá arra, hogy a félbeszakadás megállapítására már csak azt követően került sor, hogy az I. r. felperes számára biztosított határidő lejárt.

Az I. r. felperesi mulasztás Pp. 3. § (4) bekezdése szerinti jogkövetkezményeként a mulasztással érintett, a kereset jogalapjának körébe tartozó nem bizonyított szakkérdésekben további bizonyítás felvételére már nincs jogszabályi lehetőség, önmagában ezen okból az I. r. felperes keresete elutasításának van helye.

Egyebekben a perben tett korábbi nyilatkozataikat fenntartva továbbra is állították, sem a kártérítés Ptk. 339. §-ában meghatározott feltételei, sem a közös károkozásukra tekintettel történő egyetemleges marasztalásuk feltételei nem állnak fenn.

Hangsúlyozták azt is, felperes megalapozatlanul állítja, hogy a kereseti tényállás tekintetében a peres felek között ne lenne vita, mint ahogy azt is, hogy az alperesek magatartásának jogellenességét és az állítólagos kár közötti okozati összefüggést jogerős ítélet megállapította volna.

Az I. r. felperes vitatta, hogy az alperesi előadások szerinti mulasztás terhelné. Hangsúlyozta, a per során tett bizonyítási indítványai minden olyan kérdést lefednek, amelyekre az alperesek hivatkoznak, egyebekben pedig az eljárás félbeszakadására tekintettel sem állapítható meg terhére mulasztás, késedelem.

A II. r. alperes az jogutódjaként perbe vonta azt-t.

Erre tekintettel az elsőfokú bíróság 2008. április 4-én meghozott, fellebbezés hiányában 2008. április 22-én jogerőre emelkedett végzésével megállapította, hogy azt. az jogutódjaként II. r. alperes vonatkozásában II. r. felperesként vesz részt a perben.

Az elsőfokú bíróság a 2008. október 31-i tárgyaláson meghozott végzésével a keresetnek az I. r. és a III. r. alperesekkel szembeni tárgyalását elkülönítette a kereset II. r. alperessel szembeni tárgyalásától.

Ezt követően az ugyancsak 2008. október 31-én meghozott, majd a 2008. december 3-án 34. sorszámú kiegészítő ítélettel kiegészített 15.G.40.288/2008/29. számú részítéletével az I. r. felperes keresetét az I. r. és a III. r. alperesekkel szemben elutasította. Az I. r. felperest az I. r. és a III. r. alperes részére 60.000.000-60.000.000 forint perköltség, valamint az I. r. alperesnek további 238.018.880 forint perköltség, míg az I. r. és a II. r. felperest a III. r. alperesnek további 235.343.880 forint perköltség egyetemleges megfizetésére kötelezte.

Ítélete indokolásában az elsőfokú bíróság mindenekelőtt rögzítette, a károkozás, mint jogi tény önmagában kötelmet hoz létre a károkozó és a károsult között, ezért a Ptk. 339. § (1) bekezdésére alapított kártérítési keresetre nézve a felperes Pp. 3. § (1) bekezdés szerinti jogi érdekeltsége és így perbeli legitimációja fennáll.

Kifejtette azt is, az alapeljárásban született első fokú ítélet konszolidációs kárra vonatkozó rendelkezéseit a Fővárosi Ítéltábla részítéletével hatályon kívül helyezte, ezért e körben megalapozatlan az ítélt dologra történt felperesi hivatkozás. Az alapeljárásban hozott elsőfokú ítélet e körben történt hatályon kívül helyezése ugyanakkor azt is jelenti, a korábbiakban a bizonyítási eljárás részévé tett felperesi bizonyítékok alapján a konszolidációval kapcsolatos kártérítési igény jogalapja egyik alperessel szemben sem volt elbírálható, mert ellenkező esetben a Fővárosi Ítéltábla e körben is érdemi határozatot hozott volna. A megismételt eljárásban tehát a kereseti előadás szerinti jogellenes alperesi magatartások, a felperesi kár és a kettő közötti okozati összefüggés bizonyítása érdekében további bizonyítás felvétele vált szükségessé. A kereset megalapozottságának bizonyítására a felperes által csatolt okirati bizonyítékok nem voltak alkalmasak, illetve a felperes által a megismételt eljárásban benyújtott szakvéleményben foglaltakat alperesek vitatták, az alperesek kártérítési felelősségét megalapozó tények vizsgálata pedig azok természete miatt olyan szakértelmet igényel, amellyel a bíróság nem rendelkezik. Ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 177. §-a és 3. § (3) bekezdése alapján az őt terhelő bizonyítási kötelezettségre vonatkozó tájékoztatás mellett 2007. október 17-én meghozott végzésével mellőzés terhével felhívta I. r. felperest szakértői bizonyításra vonatkozó indítványa meghatározott határidőn belüli előterjesztésére. I. r. felperes a felhívásban foglaltaknak a határidő lejártáig, 2008. január 15-éig nem tett eleget, annak ellenére, hogy az eljárás időközbeni félbeszakadása őt nem érintette. Az I. r. felperes azon nyilatkozata, hogy a szakértő kirendelésére irányuló korábbi indítványát fenntartja, kizárólag a II. r. alperes vonatkozásában volt figyelembe vehető, mert a szakértő kirendelésére irányuló korábbi indítvány tartalma szerint csak a II. r. alperesre nézve felelt meg a bíróság tájékoztatójában meghatározott követelményeknek.

Ugyanakkor az I. r. és a III. r. alperesekre vonatkozóan a felhívásban foglaltaknak megfelelő szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt az I. r. felperes neki felróható okból csak elkésztett, 2008. május 21-én terjesztette elő, ezért azt a bíróság a Pp. 3. § (4) bekezdése alapján mellőzi köteles. Mindezek következtében

az I. r. és a III. r. alperesek jogellenes felróható magatartásának, a felperesi kárnak és az okozati összefüggésnek a megállapításához szükséges szakértői bizonyítás felvételére már nincs jogszabályi lehetőség, az I. r. felperes nem tud eleget tenni a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettségének. Ugyanakkor az egyes kereseti kérelmek önállóan elbírálhatók, mindezekre tekintettel az I. r. felperesnek az I. r. és a III. r. alperessel szembeni keresete részítélettel történő elutasításának volt helye. A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 32/2003.(VIII.22.) IM rendeletben foglaltak alapján rendelkezett az elsőfokú bíróság. Az I. r. és a III. r. alperes javára perköltségként a megismételt eljárásban felmerült 60.000.000-60.000.000 forint összegű ügyvédi munkadíjat, továbbá az alapeljárásban a hatályon kívül helyezett rész tekintetében a Fővárosi Ítéltábla által megállapított perköltséget állapította meg.

A részítélettel szemben az I. r. és a II. r. felperes fellebbezett jogi képviselő útján. Elsődlegesen a részítélet megváltoztatását, azt közbenső ítéletnek tekintve az alperesek konszolidációs kárért való felelősségének megállapítását és e körben az alperesek egymás között egyetemlegesen a perköltség fizetésére kötelezését, míg az összecszerűség tekintetében a perköltség megállapítása mellett az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan pedig a részítélet teljes hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérték.

Előadták, az eljárás során az I. r. és a III. r. alperesek károkozó magatartására és felelősségének fennálltára nézve jelentős mennyiségű - a fellebbezésben tételesen felsorolt - okirati bizonyítékot terjesztettek elő amelyeket azonban az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott, anélkül, hogy határozata indokolásában ennek indokát megjelölte volna.

Az elsőfokú bíróság továbbá azt a körülményt sem értékelte, hogy a keresetben állított magatartások jogellenességét alperesek érdemben nem vitatták, perbeli védekezésük a tények eltérő minősítésére, illetve arra szorítkozott, hogy a tények egy részéről nem volt tudomásuk. Utóbbi körülményre való alperesi hivatkozás azonban irreleváns, tekintettel arra, hogy alperesek feladatát a tények feltárása illetve a feltáratlan tényekből fakadó következtetések levonása képezte volna.

Állították, annak megítélése, hogy alperesek mely könyvvizsgálati és egyéb szabályokat sértették meg és ezáltal közreműködtek abban, hogy a elveszítse vagyonát, nem szakértői, hanem bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés. Okirati bizonyítékokkal, köztük a nemzetközi könyvviteli standardok csatolásával bizonyították, hogy alperesek jogellenesen jártak el és ennek következtében az I. r. felperest és jogelődjeit kár érte. A kár összecszerűségére és a könyvvizsgálattal kapcsolatos tényállításokra nézve szakértői véleményeket (.....-jelentés, igazságügyi szakértői vélemény) csatoltak, illetve az előadottak megalapozottságát az 9934. számú, elektronikus úton bárki számára hozzáférhető és így köztudomásúnak tekintendő jelentése is alátámasztja. Iratellenes tehát az ítélet azon megállapítása, hogy I. r. felperes nem bizonyította az alperesek jogellenes magatartását és azt, hogy ezzel kárt okoztak.

Téves és megalapozatlan az elsőfokú bíróság azon álláspontja, hogy a megismételt eljárást megelőzően rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján a kereset jogalapja ne lenne elbírálható. A konszolidációs kárigény tekintetében ugyanis az alapeljárásban született első fokú ítélet hatályon kívül helyezésére kizárólag amiatt került sor, mert az elsőfokú bíróság e körben nem tett eleget indokolási kötelezettségének.

Ugyancsak tévedett az elsőfokú bíróság, amikor azt állapította meg, hogy a 2007. október 10-i, a szakértő kirendelésének indítványozására irányuló felhívásnak az I. r. felperes elkéssetten, a 90 napos határidő lejárta után csak 2008. május 21-én tett eleget. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy 15. sorszámú végzésével magának az eljárásnak a félbeszakadását állapította meg, ily módon tehát a félbeszakadás 2007. december 31-én bekövetkezett. A félbeszakadással minden határidő megszakadt, a félbeszakadás pedig csak 2008. április 19-én a II. r. felperes perbevonásával szűnt meg. Ezt nem érinti az a körülmény sem, hogy az elsőfokú bíróság utóbb akként változtatta meg a félbeszakadást megállapító végzését, hogy a félbeszakadás csak a II. r. felperessel szemben következett be. A per szerkezetéből következően ugyanis részfélbeszakadásra nincs lehetőség.

Az I. r. felperes egyébként sem 2008. május 21-én terjesztette elő bizonyítási indítványát, azt már 2008. április 1-jén 10. sorszám alatt előterjesztett keresetmódosításában, majd a 2008. április 4-i tárgyaláson megtette. 2005. május 21-én I. r. felperes nem bizonyítási indítványt terjesztett elő, hanem a szakértő személyére és a neki felteendő kérdésre tett indítványt.

Azon túl, hogy I. r. felperes a bizonyítási indítvány előterjesztésével nem késett el, a Pp. 3. § (4) bekezdése szerinti jogkövetkezmény alkalmazásának további feltétele, a felróhatóság is hiányzik. Az I. r. felperes ugyanis az elsőfokú bíróság eljárás félbeszakadását megállapító végzésére hagyatkozva 2008. április 4-ig nem volt abban a helyzetben, hogy bármilyen hatályos perbeli cselekményt teljesítsen. Azaz ha elkéssett volna, az nem lett volna neki felróható.

Egyebekben felperesek fellebbezésükben részletesen ismertették a perben előterjesztett bizonyítási indítványaik tartalmát, hangsúlyozva, a 2002. március 13-i 35. sorszámú előkészítő iratban - annak 12. pontjában - azt is indítványozták, a szakértő a kár összege mellett válaszoljon az ott megjelölt kérdésekre is, amelyek tartalmukból és a károkozó alperesi magatartások összefüggéséből fakadóan értelemszerűen mindegyik alperesre vonatkoztak. Azaz az elsőfokú bíróság iratellenesen állapította meg, hogy az I. r. felperes korábban ne tett volna valamennyi alperes vonatkozásában szakértő kirendelésére irányuló indítványt.

Az elsőfokú bíróság által megítélt perköltség összegét is eltúlzottnak tartották, továbbá állították, a II. r. felperes formális perben állására tekintettel vele szemben nem lett volna helye perköltség megállapításának.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság részítéletének helybenhagyására irányult, lényegében helyes indokaira tekintettel.

Az I. r. alperes annak hangsúlyozása mellett, hogy csak az I. r. felperessel szemben áll perben, egyebek mellett előadta, az elsődleges fellebbezési kérelem teljesítésének jogszabályi feltételei teljességgel hiányoznak, különös tekintettel arra, hogy a II. r. alperessel szemben nem született elsőfokú határozat, és vele szemben a per első fokon továbbra is folyamatban van.

A másodlagos fellebbezési kérelemre nézve kifejtette, a Fővárosi Ítéltábla jogerős részítéletének az alapeljárásban született elsőfokú ítéletet a konszolidációs kárigény tekintetében hatályon kívül helyező rendelkezéséből önmagában is szükségszerűen következik, hogy a per addigi anyaga alapján a konszolidációs kárigény tekintetében a felelősség fennállása nem volt megállapítható. Önmagában az indokolási kötelezettség elmulasztása ugyanis a felperes által előadottakkal szemben, a PK.206. számú állásfoglalás b) pontjában foglaltakra is figyelemmel nem szolgálhatott volna alapul e körben az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére.

Hangsúlyozta azt is, a megismételt elsőfokú eljárásban a bíróság több alkalommal részletes tájékoztatást adott felperesnek a bizonyításra szoruló tényekről és felhívta bizonyítékai megjelölésére majd pedig a Pp. 141. § (6) bekezdésében foglalt jogkövetkezményekre figyelmeztetéssel a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltak szerint hívta fel I. r. felperest a szakértő bizonyításra vonatkozó indítványa megtételére, amelyre az alperesek hozzájárulásával a Pp-ben foglaltakat lényegesen meghaladó határidőt biztosított számára. Felperes azonban a felhívásban foglaltakat határidőben nem teljesítette, ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésének 2. mondatában foglaltakra tekintettel helytállóan utasította el az I. r. és a III. r. alperesekkel szemben a keresetet.

A II. r. alperes fellebbezési ellenkérelmében előadta, nincs jogszabályi lehetőség az elsődleges fellebbezési kérelem szerinti másodfokú határozat meghozatalára, különös tekintettel arra, hogy vele szemben az elsőfokú bíróság nem hozott ítéletet.

A III. r. alperes egyebek mellett előadta, az alapeljárásban született elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére a felperesi előadással szemben nem önmagában az indokolási kötelezettség megsértése miatt, hanem az elsőfokú határozat alapvető hiányosságaira tekintettel került sor. A megismételt elsőfokú eljárásban ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor az addig keletkezett peranyag áttekintését követően felmérte, hogy a kereset elbírálásához milyen további kérdések tisztázása szükséges, e körben kire hárul a bizonyítási kötelezettség, illetve, hogy e kérdéseket milyen módon lehet bizonyítani, van-e olyan szakkérdés, amelynek eldöntéséhez szakértő kirendelésére lehet szükség.

Az elsőfokú bíróság továbbá helyesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a kereset elbírálása szempontjából releváns, a jogalap és az okozatosság körébe tartozó egyes tények, körülmények megállapítása, megítélése különös szakértelmet igényel. E körben kiemelendő, a jogellenesség egyes elemeit nyilvánvalóan maga a felperes is szakkérdésnek tekintette, ellenkező esetben nem tartotta volna

szükségesnek a jogellenesség körébe tartozó kérdéseket is vizsgáló magánszakértői vélemény csatolását.

Az EBH 2002.705. számú határozatban foglaltakra utalva állította, a szakmai szabályok megtartásának megítélése az adott szakma műveléséhez szükséges szakértelem meglétét igényli akkor is, ha az adott szabályok - mint a könyvvizsgálat esetében - jogszabályi formában kerültek rögzítésre. Továbbá az EBH 2006.1465. számú határozatában a Legfelsőbb Bíróság azt is egyértelműen kifejtette, a fél a szakkérdésre vonatkozó bizonyítási kötelezettségének kizárólag szakértő kirendelésének indítványozásával tehet eleget. Erre vonatkozó felperesi indítvány hiányában pedig az elsőfokú bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a kereset bizonyítatlanságát a felperes terhére kell értékelni.

Egyebekben felperes a fellebbezésében sem állítja, hogy a jogalap vonatkozásában lett volna olyan bizonyítási indítványa, amelyet az elsőfokú bíróság indokolatlanul mellőzött volna.

Hangsúlyozta azt is, a per tárgyává tett magatartásai jogellenességét a per tartama alatt mindvégig vitatta. A felperes alaptalanul állítja ennek ellenkezőjét, továbbá azt is, hogy az alapeljárásban előterjesztett okirati bizonyítékait az elsőfokú bíróság mellőzte volna. Ennek ellenkezője az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából egyértelműen megállapítható.

A felperes által előterjesztett magánszakértői vélemény pedig - amint azt egyebekben a felperesi fellebbezésben foglaltak is megerősítik - csak a felperes saját nyilatkozataként volt értékelhető, így azt helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság.

Mindezeket figyelembe véve az elsőfokú bíróság helytállóan helyezkedett arra az álláspontra, hogy a felperes okirati bizonyítékai önmagukban nem alkalmasak arra, hogy a keresetet megalapozzák. Továbbá a felperes által csatolt egyetlen okirati bizonyíték sem érintette az okozatosság kérdését, azt, hogy az állítólagos jogellenes magatartással összefüggésben a Banknál vagyronvesztés következett be, illetve, hogy az állítólagos jogellenes magatartás hiányában a Bank vagyronvesztése elkerülhető lett volna. Erre tekintettel pedig amennyiben a felperes okirati bizonyítékai a III. r. alperes magatartásának jogellenességét bizonyítanák is, az okozati összefüggés körében a kereset akkor is bizonyítatlan maradna, ezért a kereset elutasítása ezen okból is indokolt volt. A perköltségre nézve hangsúlyozta, az elsőfokú bíróság által megítélt perköltség nem eltúlzott, az elsőfokú bíróság határozata megfelel a jogszabályoknak és az alapeljárásban hozott jogerős részítéletben foglaltaknak.

A fellebbezés a per főtárgya tekintetében megalapozatlan, míg a perköltségre vonatkozó részében részben megalapozott az alábbiak szerint.

A fellebbezés elbírálása körében a megismételt eljárás tárgyából és kereteiből kellett kiindulni, vagyis abból, hogy az alapeljárásban született rész- és közbenső ítélet felperesek által „konszolidációs” kárigényként az elsőfokú bíróság által pedig

csak összegszerűségében megjelölt („azonosított”) részében hatályon kívül helyezésre került, mégpedig a kártérítő felelősség elemeinek, a kár - „konszolidációs” kár - mibenlétének tisztázatlansága és ily módon e körben az elsőfokú bíróság határozatának felülbíráhatatlansága folytán.

Helyes álláspontra helyezkedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor az ítélt dologra történt felperesi hivatkozást megalapozatlannak találta, s akkor is, amikor a konszolidációs kárigényre nézve a felperest felhívta tényelőadásai kiegészítésére, pontosítására, így annak kifejtésére, miként keletkezett saját vagyonában a tőkeemeléssel összefüggésben értékcsökkenés, mint részvényes, milyen okból biztosította a vagyoni hozzájárulást, valamint azon tények előadására, amelyekből megállapítható, hogy károsodása az alperesek „hibás teljesítésére” vezethető vissza, s végül bizonyítékai előterjesztésére.

A továbbiakban azt kellett vizsgálni, az elsőfokú bíróság az eljárási, bizonyítási szabályok helyes alkalmazásával hozta-e meg a határozatát.

A Pp. 1. §-a a törvény céljaként fogalmazza meg a természetes és más személyek vagyoni és személyi jogaival kapcsolatos jogviták bíróság előtti pártatlan eldöntésének biztosítását.

A Pp. 2. § (1) bekezdése pedig kimondja, a bíróságnak az a feladata, hogy - összhangban az 1. §-ban foglaltakkal - a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

A pártatlanság, tisztesség és időszerűség tehát azonos súlyú eljárási alapelvek, s egyszersmind eljárási keretek, korlátok is, amelyek érvényre juttatása a bíróságnak az eljárás során mindvégig feladata.

A Pp. 3. § (3) bekezdése akként rendelkezik, a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - a feleket terheli. A bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésett voltának jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás esetleges sikertelensége törvény eltérő rendelkezése hiányában a bizonyításra kötelezett felet terheli. A bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

A Pp. 3. § (4) bekezdésének utolsó fordulata pedig azt is kimondja, a bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.

A Pp. 3. § (5) bekezdése a szabad bizonyítás elvét deklarálja, kimondva, a törvény eltérő rendelkezése hiányában a bíróság polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához, vagy meghatározott bizonyítási eszköz alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas.

A fenti rendelkezésekkel összhangban a Pp. 141. § (2) bekezdése előírja, amennyiben ez a tényállás megállapításához szükséges, a bíróság a feleket felhívja nyilatkozataik megtételére és lefolytatja a bizonyítási eljárást. A fél köteles tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait - a per állása szerint - a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben előadni, illetve előterjeszteni.

A Pp. 164. § (1) bekezdésének a bizonyítási teherre vonatkozó szabálya szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. A (2) bekezdés a bíróság számára akkor biztosít lehetőséget a bizonyítás hivatalból történő elrendelésére, ha azt törvény megengedi.

A Pp. 166. §-ának (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, bizonyítási eszközök különösen a tanúvallomások, a szakértői vélemények, a szemlék, az okiratok és egyéb bizonyítékok.

A továbbiakban a törvény „Tanúk”, „Szakértők”, „Szemle”, „Okiratok” cím alatt foglalja össze az idézett 166. § (1) bekezdésében felsorolt bizonyítási eszközökre vonatkozó szabályokat.

A „Szakértők” cím alatt található 177. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, ha a perben jelentős tény, vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki.

A Pp. idézett rendelkezéseiből leszűrhető, a polgári peres eljárás szabad bizonyítási rendszerében a bíróság dönt a bizonyítás módjáról, a bizonyítási eszközök alkalmazásáról és minden alkalmas bizonyítási eszközt felhasználhat a jogvita elbírálása körében jelentős tények megállapítása érdekében, azonban a peranyag szolgáltatásának, a szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátásának, illetve a bizonyítás indítványozásának kötelezettsége a feleket terheli.

A bíróság pedig az ehhez szükséges tájékoztatással megfelelő határidő tűzésével, a mulasztás jogkövetkezményére figyelmeztetéssel köteles felhívni a feleket kötelezettségeik teljesítésére.

A bizonyítás szabályaiból továbbá az is következik, a fél nincs elzárva attól, hogy valamely bizonyítandó tényre, kérdésre nézve szakvéleményt tartalmazó okiratot csatoljon.

Az ilyen, a fél felkérésére készített úgynevezett „magánszakértői vélemény” azonban nem minősül a Pp. 177. §-ban szabályozott szakértői bizonyításnak, azt szükség esetén nem pótolja, nem helyettesíti. A fél tehát a szakértői bizonyítás szükségességéről szóló tájékoztatást is tartalmazó és a bizonyítási indítvány megtételére irányuló bírósági felhívásnak a szakértői bizonyítás elrendelésére, szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítvány előterjesztésével tehet eleget. Ha pedig a fél mulaszt, annak jogkövetkezményét a bíróság a bizonyítás mellőzésével köteles levonni.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság az ítélet tábla részítéletében foglaltakat helyesen értelmezve a 2. és az 5. sorszámú végzéseivel a kereset megjelölt szempontok szerinti kiegészítésére, bizonyítékai előterjesztésére is felhívta az I. r. felperest, aki a felhívásnak még az első tárgyalást megelőzően, 2007. július 25-én előterjesztett keresetkiegészítéssel, majd pedig a 2007. október 10-én benyújtott, a bizonyítékok rendszerében okirati bizonyítéknak minősülő magánszakvéleménnyel kívánt eleget tenni.

A pontosított keresetét I. r. felperes - úgy is mint a II. r. felperesi jogelőd jogutódja - lényegében azon tényelőadásra alapította a bankrendszer összeomlásának elkerülése diktálta a tőkeemelés szükségességét ("bankkonszolidációt"), amely az alperesek könyvvizsgálói tevékenységre irányadó szabályokat, szakmai előírásokat betartó, megfelelő, a bank valós helyzetét időben feltáró tevékenysége esetén elkerülhető lett volna, a részvényesek még időben meghozhatták volna az ehhez szükséges intézkedéseket.

Ezen összetett, a kártérítő felelősség több elemét is érintő felperesi előadás megalapozottságának vizsgálata, így a könyvvizsgálói tevékenység irányadó szabályokkal történő összevetése, értékelése, a perbeli időszakbeli gazdálkodásának, gazdasági helyzetének, a működéséből fakadó kockázatoknak, azok elhárítási lehetőségeinek, a döntési alternatíváknak és azok következményeinek elemzése pedig kétséget kizáróan különleges szakértelmet igényel.

A keresetet - pontosított keresetet - alperesek jogalapjában és összecszerűségében is vitatták, a magánszakvéleményt nem fogadták el, bizonyítékkénti értékelését is kifogásolták.

Az elsőfokú bíróság mindezt figyelembe véve helyesen hozta meg a 2007. október 17-i tárgyaláson kihirdetett végzését, amellyel a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, a bizonyítandó tények, a bizonyítási teher mellett a szakértői bizonyítás szükségességéről is tájékoztatta az I. r. felperest és a Pp. 141. § (2) bekezdése szerint megfelelő határidő tűzésével, a Pp. 141. § (6)

bekezdésében foglalt jogkövetkezményekre utalással - mellőzés terhe mellett - felhívta további bizonyítási indítványai megtételére, helytállóan értékelve azt is, hogy a felperes keresetpontosításban foglalt, „a korábbi perbeli előadásai fenntartására” vonatkozó nyilatkozata az I. és III. r. alperes tekintetében szakértő kirendelésére vonatkozó indítványként nem értelmezhető.

A felhívás szerinti határidő pedig nem vitásan 2008. január 15-én eredménytelenül járt le.

Felperes fellebbezésében a késedelem tényének vitatása mellett esetleges késedelme felróhatóságának hiányára hivatkozott, azt állítva, az elsőfokú bíróság eljárás félbeszakadását megállapító végzésében foglaltakra tekintettel 2008. április 4-ig nem volt abban a helyzetben, hogy bármilyen hatályos perbeli cselekményt teljesítsen, ezért a szakértői bizonyításra irányuló indítványa a Pp. 3. § (4) bekezdése szerinti mellőzésének feltételei felróhatóság hiányában nem állnak fenn.

A Pp. 111. § (1) bekezdése szerint, ha valamelyik fél meghal, vagy megszűnik, az eljárás a jogutód perbelépéséig, illetve perbevonásáig (61-62.§) félbeszakad, kivéve, ha a jogviszony természete miatt a jogutódlás kizárt.

A Pp. 112. § (1) bekezdése értelmében az eljárás félbeszakadásával minden határidő megszakad; a félbeszakadás megszűnésétől a határidő újra kezdődik.

A (4) bekezdés a bíróság félbeszakadást megállapító határozata ellen külön fellebbezési jogot biztosít, ugyanakkor azt is kimondja, a bíróság az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

A Pp. idézett rendelkezéseiből következően a határidők megszakadása a törvény erejénél fogva bekövetkező jogi tényhez fűződik, nem pedig a bíróság félbeszakadást megállapító végzéséhez. Értelemszerűen továbbá csak a még le nem járt „folyamatban lévő” határidők megszakadását idézi elő a félbeszakadás, a már lejárt határidőket nem érinti, érintheti. A félbeszakadás továbbá a Pp. 51. § a) pontja szerinti egységes pertársaság fennálltának hiányában csak azzal a peres féllel szemben következik be, akire nézve a félbeszakadást előidéző ok fennáll.

Nem kétséges, hogy a II. r. felperes megszűnése következtében a megismételt eljárás a II. r. felperes vonatkozásában a törvény erejénél fogva 2007. december 31-én félbeszakadt. E félbeszakadás azonban az I. r. felperes és az alperesek közötti jogvita érdemi elbírálhatóságára nem hatott ki, figyelemmel arra is, hogy a II. r. felperes perbeli követelését már korábban az I. r. felperesre engedményezte, így módon a II. r. felperes perben állása nem képezte, nem képezhette anyagi jogi előfeltételét az I. r. felperes által az alperesekkel szemben érvényesített kártérítési igény érdemi elbírálásának.

Kétségtelen, hogy az elsőfokú bíróság a félbeszakadás vonatkozásában a felperesnek biztosított 90 napos határidő 2008. január 15-i lejártát követően 2008.

január 25-én téves végzést hozott, azt azonban utóbb hozott végzésével helyes tartalommal megváltoztatta. Ezen végzésről pedig az I. r. felperes 2008. március 5-én szintén tudomást szerzett.

A felperes 2008. április 1-jei, illetve április 4-i nyilatkozataiban valóban ismét visszautalt az alapeljárásban előterjesztett nyilatkozataira, bizonyítási indítványára. Ez azonban tartalmilag a már kifejtettek szerint nem foglalt magába szakértő kirendelésére vonatkozó indítványt az I. és III. r. alperesek vonatkozásában, - amint arra részítéletében az elsőfokú bíróság is helyesen utalt -. Ilyen előzmények után pedig a felperes szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt végül csak 2008. május 21-én terjesztett elő. Ezen eljárási cselekményhez azonban joghatás már nem fűződhetett, az indítványt, mint elkésettet az elsőfokú bíróság mellőzni tartozott.

Mindezeket figyelembe véve helytálló az elsőfokú bíróság keresetet elutasító részítéleti rendelkezése.

A perköltségre nézve a Fővárosi Ítéltábla álláspontja a következő.

Az elsőfokú bíróság részítéletében az I. r. felperes által az I. r. és a III. r. alperesekkel szemben előterjesztett kereset tárgyában döntött, ezért II. r. felperest a III. r. alperes javára perköltség fizetésére kötelező részítéleti rendelkezése nyilvánvalóan téves.

Ugyancsak tévedett az elsőfokú bíróság, amikor alperesek javára első fokú munkadíjként a Fővárosi Ítéltábla alapeljárásban született másodfokú részítélete szerinti összeg felül további 60.000.000 - 60.000.000 forintot állapított meg.

A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét a per főtárgya tekintetében a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, a részítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését pedig ugyancsak a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, a II. r. felperes perköltség fizetésére kötelezését mellőzte, míg az alperesek részére fizetendő - az első fokú munkadíjból, valamint az alapeljárásban megállapított másodfokú perköltségből álló - perköltség összegét a rendelkező részben foglaltak szerint állapította meg.

A felperesek fellebbezése a per főtárgyára nézve nem vezetett eredményre, ezért a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte felpereseket az alperesek 8/2002.(III.30.) IM rendelet 2. §-a szerint a per tárgyára és a jogi képviselői tevékenységre figyelemmel mérsékelt összegben megállapított, az áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Az újabb másodfokú eljárás az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 51. § (1) bekezdésére figyelemmel nem esik illetékfizetési kötelezettség alá, ezért a felperesek illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési részilletékről rendelkezi nem kellett.

Budapest, 2009. április 24.

. Rózsa Éva s.k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s.k.
előadó bíró

. Rutkai Éva s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiss Sándorné
tisztviselő